

Działania uczniów i uczennic

Władze SU są niezależne w planowaniu i realizacji swoich przedsięwzięć, przynajmniej raz w trakcie kadencji zbierają informacje o potrzebach i pomysłach uczniów i uczennic, uwzględniają je w planowaniu swoich działań. Uczniowie i uczennice mogą liczyć na pomoc władz SU i szkoły w realizacji swoich pomysłów.

WYZWANIA SZKOŁY DEMOKRACJI DO PODJĘCIA W TYM OBSZARZE:

**Wybierzcie do realizacji min. jedno wyzwanie
– coś, co do tej pory nie działo się w Waszej szkole!**

1. Przeprowadzamy diagnozę potrzeb i zainteresowań uczniów naszej szkoły z wykorzystaniem min. 2 metod, obejmującą wszystkich uczniów. Wyniki diagnozy uwzględniamy w planie pracy władz SU na dany rok szkolny.
2. Jedno wydarzenie z tradycyjnego kalendarza szkolnych wydarzeń przygotowujemy i realizujemy w 100% samodzielnie – bez udziału ani wsparcia nauczycieli.
3. Tworzymy sekcje/komisje tematyczne angażujące osoby zainteresowane danym tematem lub działaniem – włączamy do nich osoby spoza władz SU (min. 10 nowych osób dołącza do sekcji).
4. Organizujemy dzień/noc integracyjną dla uczniów szkoły, podczas której każda klasa jest odpowiedzialna za przygotowanie poszczególnych elementów wydarzenia.

Opis obszaru

Zwyczajowo, organizacja życia pozalekcyjnego w szkole, to jedno z głównych zadań władz samorządu uczniowskiego. Aby realizacja działań pozalekcyjnych sprzyjała rozwojowi szkolnej demokracji, pełna odpowiedzialność za ich przygotowanie i realizację musi być po stronie uczniów i uczennic.

Warto również pamiętać o tym, co najbardziej podstawowe, czyli tym, że **samorząd uczniowski to wszyscy uczniowie i uczennice szkoły**. Każdy uczeń i uczennica posiada prawo do realizowania swoich pomysłów na działania – władze SU powinny ich w tym wspierać. Ponadto rolą władz SU jest angażowanie w działania jak największej grupy uczniów i uczennic szkoły, a także opieranie planowanych działań, o informacje o potrzebach i zainteresowaniach szkolnej społeczności.

Projekt finansowany ze środków Ambasady Stanów Zjednoczonych

Z kolei rolą nauczycieli i nauczycielek oraz dyrekcji jest umożliwianie samorządowi samodzielnego działania – a więc przede wszystkim **nie narzucanie z góry działań, jakie samorząd powinien w danym roku szkolnym zrealizować**. Często napięty kalendarz szkolnych wydarzeń nie pozwala uczniom i uczennicom z władz SU skupić się na tym, co jest ważne i interesujące dla nich samych oraz ich koleżanek i kolegów.

Zdobywanie informacji o potrzebach i zainteresowaniach

Działania samorządu uczniowskiego powinny zostać zawarte, w ustalonym na początku roku, planie pracy. Ważne jest nie tylko to, co się w nim znajdzie, ale przede wszystkim, kto i w jaki sposób decydował o tym. Na ogół, władze SU realizują pomysły ich samych, nauczycieli i nauczycielek oraz dyrekcji lub robią to, co dzieje się w szkole „od zawsze”.

Jednak taki sposób tworzenia planu pracy sprawia, że ogół uczniów i uczennic szkoły nie czuje swojego wpływu na to, co się w niej dzieje. Jak wynika z prowadzonych m.in. [przez CEO badań](#) wielu uczniów i uczennic nie postrzega władz SU jako swojej reprezentacji, a grupę realizującą polecenia dyrekcji i grona pedagogicznego. Żeby to zmienić, należy włączyć wszystkich uczniów i uczennice w proces tworzenia planu działań – pierwszy krok to zdobywanie informacji o ich potrzebach oraz zainteresowaniach.

Dzięki temu uczniowie i uczennice poczują, że ich zdanie jest ważne, a podejmowane działania będą bardziej dostosowane do ich potrzeb.

Pomysły na to, w jaki sposób można zdobywać te informacje, znajdziecie [w części poświęconej diagnozie](#).

Samodzielność działań uczniowskich

Na różnych poziomach edukacji niezależność działań wygląda inaczej – w szkole podstawowej wsparcie nauczyciela bądź nauczycielki jest niezbędne, w szkole ponadgimnazjalnej – uczniowie i uczennice mogą, a wręcz powinni, robić wszystko samodzielnie.

Podstawą samodzielności jest umożliwienie uczniom i uczennicom decydowania o tym, czym się zajmują – co konkretnie będą robić, w jaki sposób oraz jak podzielić się zadaniami. Rolą opiekunów i opiekunek czy nauczycieli i nauczycielek (szczególnie na niższych poziomach edukacji) powinno być jedynie stworzenie odpowiednich warunków do tego procesu.

Nic tak nie uczy podmiotowości i odpowiedzialności jak stworzenie uczniom i uczennicom przestrzeni do samodzielności w działaniach – również do tego, żeby samodzielnie mierzyli się z trudnościami i doświadczali błędów i porażek. Działania samorządu uczniowskiego nie są na pokaz, ich celem nie jest to, żeby odbyła się ładna akademia na Dzień Niepodległości – one pełnią ważną rolę wychowawczą i edukacyjną, dlatego mogą być niedoskonałe, nie takie jak chcieliby dorośli, lub, może ich nie być w ogóle – jeśli nie znajdą się osoby chętne do ich realizacji.

Projekt finansowany ze środków Ambasady Stanów Zjednoczonych

AMBASADA
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

Wsparcie szkoły dla działań uczniowskich

Zarówno działania inicjowane przez władze SU, jak i te, które oddolnie realizują grupy uczniów i uczennic, wymagają wsparcia szkoły. Może się ono realizować w następujących płaszczyznach:

- Zaufanie, że uczniowie i uczennice są odpowiedzialni i umożliwienie im samodzielnego działania (o ile ich pomysły nie są sprzeczne z prawem i statutem szkoły).
- Wsparcie mentorskie – konsultowanie z uczniami i uczennicami pomysłów, doradzanie im (o ile o to poproszą), dzielenie się własnym doświadczeniem przez nauczycieli oraz nauczycielki.
- Wsparcie w kontaktach z dorosłymi sojusznikami i sojuszniczkami – jeśli młodzi szukają sponsorów i sponsek lub partnerów spośród firm czy instytucji, często mogą być potraktowani niepoważnie. W takich sytuacjach dobrze, jeśli na spotkanie pójdzie z nimi nauczyciel lub nauczycielka. Pomoc może być również potrzebna w przygotowaniu oferty sponsorskiej.
- Wsparcie rzeczowe i materialne – szkoła dysponuje wieloma zasobami, które ułatwiają prowadzenie działań uczniowskich – o ile są dostępne. Sale na spotkania, sprzęt komputerowy, narzędzia i sale sportowe – bardzo często poza lekcjami nie są one dostępne dla uczniów i uczennic, a mogą być świetnie wykorzystane i umożliwić niskobudżetową realizację wspianych przedsięwzięć.

Zachęcamy do myślenia o działaniach prowadzonych przez władze SU czy grupy uczniowskie, nie jako o coś dodatkowym, ale jako o równie ważnym elemencie pracy w szkole co lekcje. To podczas tego typu działań młodzież zdobywa bezcenne praktyczne umiejętności planowania, pracy projektowej, współpracy i komunikacji. Obowiązkiem szkoły jest to docenić i wspierać.

Na co zwracać uwagę?

- Uczniowie i uczennice, początkowo nieprzyzwyczajeni do pytania o zdanie czy swoje potrzeby, mogą nie potrafić ich wyrazić lub nie ufać, że ktoś weźmie je na poważnie – dlatego też nie należy się zrażać niepowodzeniami. Jeśli dopiero zaczynacie zdobywać informacje o potrzebach uczniów i uczennic – musicie wpieryw zbudować zaufanie i pokazać wszystkim, że sposób działania SU się zmienił – to zaprocentuje, ale potrzeba na to czasu.
- Nauczycielu i nauczycielko – pozwól młodzieży na błędy. Uczniowie i uczennice – szczególnie na początku, zacznijcie od małych działań, które mają duże prawdopodobieństwo sukcesu! Jakość jest ważniejsza niż ilość – lepiej przeprowadzić jedno, porządnie przygotowane, oparte o potrzeby uczniów i uczennic, działanie, w które chętnie się zaangażują, niż kilka takich, z których nikt nie będzie miał satysfakcji.
- Pamiętajcie o CELU – zawsze planując działanie zastanówcie się – co chcecie osiągnąć. Pomoże Wam to również zastanowić się, po zakończeniu, czy możecie uznać to, co się wydarzyło, za sukces. Tradycja jest ważna, ale nie jest niepodważalna i dana raz na zawsze. Warto realizować działania, które podtrzymują tradycję szkolną. Wcześniej jednak dobrze jest się spotkać i

Projekt finansowany ze środków Ambasady Stanów Zjednoczonych

porozmawiać, dlaczego ważne jest to, aby wydarzenie się odbyło i czy jest ono dla nas interesujące.

- Zanim zaczniecie jakiegokolwiek działanie w swojej szkole – zapytajcie o zgodę dyrekcji. Dzięki temu unikniecie niepotrzebnych problemów, takich jak konflikt z nauczycielami i nauczycielkami czy innymi pracownikami i pracowniczkami szkoły. Przychyłność dyrekcji dla Waszych działań ułatwi wam również pozyskanie innych sojuszników i sojuszniczek.

DOBRA PRAKTYKA Z POLSKI

Dobra praktyka: Publiczne Gimnazjum w Gralewie

Co? Zbieranie informacji o pomysłach na szkolne działania

Dlaczego? Żeby dostosować działania do potrzeb i zainteresowań uczniów i uczennic.

Co się działo krok po kroku?

1. Władze SU zorganizowały „jarmark pomysłów” – ogólnoszkolną akcję zbierania pomysłów od uczniów i uczennic na to, co może dziać się w ich szkole. Przez 3 dni na korytarzach stały tablice, na których każdy mógł umieścić swoje propozycje działań.
2. Na stronie samorządu uczniowskiego został umieszczony formularz, za pomocą którego uczniowie i uczennice mogli wpisywać swoje pomysły i uwagi związane z działaniami SU.
3. Zebrane pomysły zostały przeanalizowane na spotkaniu przedstawicieli SU – na tej podstawie przygotowano listę działań, które następnie wprowadzono w życie.
4. Niektóre z pomysłów wymagały uzyskania zgody dyrekcji i Rady Pedagogicznej – takim pomysłem było ustanowienie prawa do dodatkowego „nieprzygotowania” dla osób, które w danym miesiącu miały stuprocentową frekwencję. Wprowadzenie tego pomysłu obniżyło liczbę nieobecności w szkole.
5. Kolejnym pomysłem zgłoszonym przez uczniów była akcja charytatywna „Bombki dla Adasia”, w którą udało się zaangażować całą szkołę. Bombki ozdabiane własnoręcznie przez uczniów i uczennice były następnie sprzedawane – a dochód przeznaczono na pomoc koledze ze szkoły, czekającemu na przeszczep serca.

Jakie są mocne strony?

- Wykorzystanie różnych sposobów na zbieranie pomysłów od uczniów i uczennic,
- Otwartość dyrekcji i nauczycieli i nauczycielek na uczniowskie propozycje.
- Akcja charytatywna, w której uczniowie i uczennice wykonują przedmioty własnoręcznie.

Projekt finansowany ze środków Ambasady Stanów Zjednoczonych

AMBASADA
STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI

DOBRA PRAKTYKA Z USA

Kto? Harwood Union High School, Moretown, Vermont

Co? Dzień dialogu

Jeden dzień w roku szkolnym przeznaczono na demokrację szkolną. Głównym pytaniem było: Co możemy zrobić aby głos uczniów był bardziej obecny w szkole? Tego dnia zamiast lekcji odbyło się wiele rozmów i aktywności, które miały być pierwszym krokiem do włączania uczniów w proces podejmowania decyzji w szkole. Zarząd SU wspólnie z Dyrekcją był odpowiedzialny za przygotowanie tego dnia. Każda aktywność miała przydzielonego nauczyciela.

Co się tego dnia działo? (przykładowe aktywności)

1. Wypracowanie z uczniami kluczowych pytań, na które nauczyciele i uczniowie chcą odpowiadać przy tworzeniu szkolnej demokracji – jak wspierać partnerstwo uczniów i nauczycieli? Co oznacza wzięcie głosu uczniów pod uwagę? Co oznacza partycypacja na lekcji?
2. Stworzenie skrzynki pomysłów, do której każdy uczeń mógł wrzucić kartkę ze swoją opinią na jakikolwiek szkolny temat skierowaną do władz szkoły.
3. Szybkie rozmowy w parach uczeń-nauczyciel lub uczeń – uczeń na wylosowany temat – np. moje samopoczucie w szkole, moje oczekiwania, trudności.
4. Zebranie pomysłów na działania w szkole podczas burzy pomysłów. Każdy uczeń zapisywał na kartce swój pomysł, następnie wieszał go na tablicy. Kolejne podzielono je na kategorie i wywieszono na korytarzu szkolnym aby każdy mógł się zapoznać.
5. Warsztaty dotyczące komunikacji – w jaki sposób komunikacja może pomóc w lepszych relacjach?
6. Wypracowanie metod na dialog w szkole pomiędzy władzami i uczniami oraz wybranie jednego, który na początku zostanie wdrożony.
7. Wypracowanie metod na zbieranie opinii od uczniów i nauczycieli przy podejmowaniu ważnych decyzji.
8. Rozwieszenie flipchartów w różnych miejscach w szkole, na których każdy mógł napisać swoją opinię na różny temat w szkole – komunikacja, za co lubię szkołę, co chciałabym/chciałabym zmienić itp.

Dlaczego warto to wprowadzić?

- Szkoła pokazuje, że głos uczniów jest ważny w szkole
- Uczniowie i nauczyciele wspólnie planują jak brać głos uczniów pod uwagę
- W szkole dzieje się wiele aktywności – każdy może się zaangażować i znaleźć interesujący go temat
- Jest to integracja społeczności szkolnej

Projekt finansowany ze środków Ambasady Stanów Zjednoczonych

